

Мельниченко Вікторія Русланівна,
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Задала Д.К.
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ІНСТИТУТ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сьогодні в Україні безоплатна вторинна правова допомога (далі – БВПД) відіграє важливу роль, адже саме вона надає допомогу для малозабезпеченого верства населення, представляє інтереси громадян у суді, складає позови, апеляційні та касаційних скарги, клопотання і тому подібні процесуальні документи, потрібно зазначити, що стаття 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» точно зазначає коло осіб, що можуть одержати БВПД, звернувшись до бюро та центрів з надання БВПД та до правників, які прагнуть надавати даний вид допомоги, але щоб захисник міг надати особі БВПД, він має бути вибраним і залученим до Єдиного Реєстру Адвокатів України, які надають БВПД і як тільки захисника буде внесено до потребуючого Реєстру, відповідний центр БВПД, до якого звернулася людина, адресуватиме питання індивідуума до правника. Розбудова системи безоплатної правової допомоги тісно переплітається із інститутом адвокатури, оскільки адвокати є безпосередніми суб'єктами надання БВПД [4, с. 164].

Вагомий внесок у дослідження системи безоплатної правової допомоги як інституту щодо охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина здійснили ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: О.А. Банчук, Є.Ю. Бова, В.В. Букач, М.В. Вітрук, Р.Ф. Гринюк, Д.А. Гудима, М.М. Гультай, С.Д. Гусарев, В.О. Демиденко, М.С. Демкова, С.П. Добрянський, В.М. Ісакова, Б.В. Калиновський, Н.В. Камінська, Н.І. Карпачова, А.М. Колодій, А.Т. Комзюк, В.В. Копейчиков, В.О. Котюк, Р.О. Куйбіда, В.С. Личко, М.Т. Лоджук, О.М.Лощихін, П.О. Недбайло, С.С. Немченко, С.В. Оверчук, В.Ю. Панченко та інші. Однак, система безоплатної правової допомоги потребує подальшого дослідження, зважаючи на ті проблеми, які сьогодні характерні для інституту.

З позиції дослідження інституту безоплатної правової допомоги як інструменту для реалізації права, то необхідно зупинитися на аналіз такого права особи на правову допомогу, його базових особливостей як елемента конституційного статусу людини і громадянина. Безперечно, таке право належить до центрального інституту основних прав і свобод людини і громадянина, які власне і становлять правовий статус особистості і виступає гарантією дотримання комплексу інших прав і свобод людини і громадянина, закріплених у Конституції України.

Правова база стосовно інституту безоплатної правової допомоги досить широка, так вона представлена як нормативно-правовими актами міжнародного рівня, так і національного. Положення про безоплатну правову допомогу закріплені у Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод та в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, тощо. Крім того, Конвенція про статус біженців, Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах та інші міжнародні акти передбачають обов'язок держави забезпечити безоплатну та ефективну правову допомогу особам, які її потребують, і створити дієвий механізм, який забезпечить доступність безоплатної правової допомоги для кожного.

Слід зазначити, січень 2013 р., який став значним для системи безоплатної правової допомоги. У всіх областях України створюються регіональні центри з надання БВПД, які забезпечують надання професійної правничої допомоги особам під час адміністративних затримань, кримінальних затримань та обвинуваченим у кримінальному процесі [4, с. 163]. Насамперед, центри з надання правової допомоги є формуванням в Україні рішучої системи БВПД, що надають безоплатну допомогу в цивільних та адміністративних справах [1, с. 88].

Центри правової допомоги є територіальними відділеннями Координаційного центру, але водночас є окремими юридичними особами з комплексом власних повноважень [3]. Створення такого органу, як Координаційний центр, дало початок демократичного прогресу, налагодженню стосунків та співпраці між країною та її суспільством, а головне відтворилась довіра громадян до органів державної влади. Після створення даного органу громадяни України почали розуміти, що їхні питання та проблеми знайдуть вирішення та що малозабезпеченим верствам населення не обов'язково витрачати кошти для отримання кваліфікованої юридичної допомоги, держава піклується про них та готова допомагати [4, с. 163]. Так само, право на БВПД мають громадяни держав, з якими Україна уклала відповідні міжнародні договори про правову допомогу, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також іноземці та особи без громадянства відповідно до міжнародних договорів, учасником яких є Україна, якщо такі договори зобов'язують держав-учасниць надавати певним категоріям осіб безоплатну правову допомогу [2].

Проте потрібно зазначити, що на шляху великої кількості осіб виникає багато труднощів у отриманні БВПД. Мова йде про отримання та індивідуальну підготовку потрібних документів, які вимагаються центрами з надання безоплатної допомоги.

Отже, система безоплатної правової допомоги становить цілісний комплекс дій компетентних фахівців щодо охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина, зокрема найбільш незахищених категорій населення. Однак, як і будь-яка система, безоплатна правова допомога потребує деяких

корегувань задля підвищення ефективності та якості надання юридичної допомоги уповноваженими суб'єктами.

Бібліографічні посилання:

1. Гречанюк С., Карий В. Безоплатна правова допомога – від ідей до становлення адміністративно-правового інституту. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. № 4 (20).
2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 року № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст.577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
3. Про затвердження Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Наказ Міністерства Юстиції України № 967/5 від 02.07.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1091-12#Text>
4. Рогатинська Н. Розбудова системи безоплатної правової допомоги в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. № 1 (13).